

SAJÁTOS HÚSVÉT

Foto: Rainer Sturm / pixelio.de

Ezt azért nem gondoltuk volna! Egyszerűen nincs benne a gondolkodásunkban, hogy létezhet olyan jelenség, amely az életünk alapvető, tudatunkra ébredésünk óta megszokott rendjét képes néhány nap alatt megváltoztatni. Talán csak a – hála Istennek – ma is köztünk élő idősebb családtagjaink, barátaink, ismerőseink éltek meg ilyesmit a világháborúk idején, nemcsak a vész kiterjedése, hanem az ahhoz kapcsolódó veszteségek tekintetében is.

Szinte egyszerre mozdult a világ, s szinte egyszerre jelent meg a félelem az emberek szívében is a láthatatlan veszélytől, amely mégis nagyon is konkrétan fenyegette a társadalmak, s benne a családok életét. Ezért sokan természetesnek vették, a védekezés velejárójának tekintették a hétköznapi élet rendjének felborulását is anélkül, hogy felmérték, illetve felmérhették volna ennek valódi következményeit.

Érdekes volt megfigyelni, hogy az egyházak autonóm szervezetekként a legtöbb esetben követték a kormányok előírásait, kéréseit, ezért az istentiszteletek és más gyülekezeti, egyházi események elmaradásával – természetesen akaratlanul – maga az egyház is erősítette azt az érzést, hogy valami olyan rendkívüli dolog történik, ami minden tekintetben azzal a veszéllyel jár, hogy kicsúszik a talaj a lábunk alól.

A leginkább érezhető hiányt minden bizonnyal a húsvét közös megünneplésének hiánya jelentette számunkra. Többek között azért is, mert ez a legna-

gyobb egyházi ünnepként számon tartott időszakban nemcsak a templomlátogatás természetes, hanem a családok találkozási is, amelynek érdekében még a nagy fizikai távolságok legyőzése is természetes a számunkra. Az idei évben erre sem volt lehetőség...

Most, amikor – reménység szerint – lassan kifelé haladunk a nehéz időszakból és valamiféle „új normalitást” élünk meg, fontos, hogy lelki értelemben számat vessünk az eddig történelemmel. Hiszen nem tehetjük meg, hogy ne gondoljunk azokra, akik az idősebb generáció tagjaiként különösen veszélyeztetettek és védendőek, s így gyakran maradtak hetekre, hónapokra egyedül úgy, hogy csak a legszükségesebb találkozásokra volt lehetőségük. Vajon mit tett velük ez az időszak, s vajon hogyan tudjuk létrehozni a normalitást azok számára, akik ma már veszélyesebbnek érzik az egyedüllétet mint a fertőzés veszélyét? Vajon hogyan tehetjük elérhetővé és meg tapasztalhatóvá azt a mindenkor lehetséges és a korlátozások által nem érintett találkozást, amelyet az Istennel való közösség jelent mindannyiunk számára? Istennek kell hálát adnunk azért, hogy sokakat arra indított, hogy alternatív lehetőségek sokaságát használják fel az evangélium hirdetésére, amely a korlátok közé szorított ember számára talán még fontosabb mint megszokott élethelyzetében. Az online-istentiszteletek, a bejelentkezések és az internetes felületeken, valamint a nyomtatott sajtóban megjelenő írások mind-mind arra szolgálnak, hogy eljuttassák hozzánk a vasárnapok és az ünnepek aktuális üzenetét, és segítsenek a hétköznapiokban történő eligazodásban. Így állíthatják szemünk elé az örökké biztos és Jézus Krisztusban megjelent tájékozódási pontot, Isten szeretetét.

Azt remélem, hogy gyülekezetünk *Másokért együtt* címmel megjelenő újságja szintén fontos eszköze lesz az Úristen felénk forduló szeretetének, amelyet felhasznál arra, hogy a közösségünket építse és erősítse; hogy eseményeink tükrében megláttassa tervét velünk, s nem utolsósorban minket magunkat is ennek a közösségnek az építésére biztasson és indítson.

Örömteli olvasást kíván szeretettel:

Wagner Szilárd, lelkész

ISTENTISZTELETEK ÉS GYÜLEKEZETI ALKALMAK

A 2020. év első fele mindannyiunk számára az új koronavírus elleni küzdelem jegyében telt. Ez a körülmény sajátos helyzetet teremtett gyülekezetünkben is. Március közepétől kezdve a mi gyülekezeti alkalmaink is elmaradtak, ami – tudva, hogy egyes helyszíneinken csak havi egy alkalommal tartunk istentiszteletet – komoly kiesést jelentett gyülekezeti közösségünk számára.

Ez idő alatt igyekeztünk digitális eszközök segítségével kapcsolatot tartani gyülekezetünk tagjaival és lelki tartalmakat kínálni mindenki számára.

Ismételten ajánljuk Testvéreinknek, hogy kövessék, olvassák és használják a gyülekezeti honlapunkon (www.evangelikus-at.com) és Facebook-oldalunkon (www.facebook.com/evangelikusat) megjelent tartalmakat.

Következő alkalmainkról, az azokhoz kapcsolódó időpontokról és terveinkről ugyancsak a honlapunkon tájékozódhatnak

KÖSZÖNET

Kedves Olvasóink!

Ezúton szeretnénk megköszönni nagylelkű adományait, melyet adakozási felhívásunkra küldtek. Nagy öröm számunkra, hogy ilyen sokan becsülik munkánkat és támogatják anyagilag, hogy fenn tudjunk maradni, hiszen kis gyülekezet révén nehezebb pénzforráshoz jutnunk. Szíves adományait továbbra is várjuk (IBAN AT70 1100 0002 3041 9100).

Kérjük, hogy az utalásra írják rá: „*Spende AMEGY*“.

Isten áldása és kegyelme legyen mindannyiunkkal!

A presbitérium nevében hálás köszönettel: *Andorka Hanna felügyelő*

ELÉRHETŐSÉGEINK:

Lelkészi hivatal:

Capistrangasse 2/15 1060 Wien,

☎ +43 (0) 650 58 777 12,

✉ e-mail: maegy.austria@gmail.com

🌐 <https://www.evangelikus-at.com/>

🌐 www.facebook.com/evangelikusat/

Wagner Szilárd lelkész: ☎ +43 (0) 677 62 90 62 70

PIETÀ , V A G Y A F Á J D A L M A S A N Y A Á B R Á Z O L Á S A A K É P Z Ő M Ű V É S Z E T B E N

2020 NAGYHETI ELMÉLKEDÉSEK

Bevezetőül

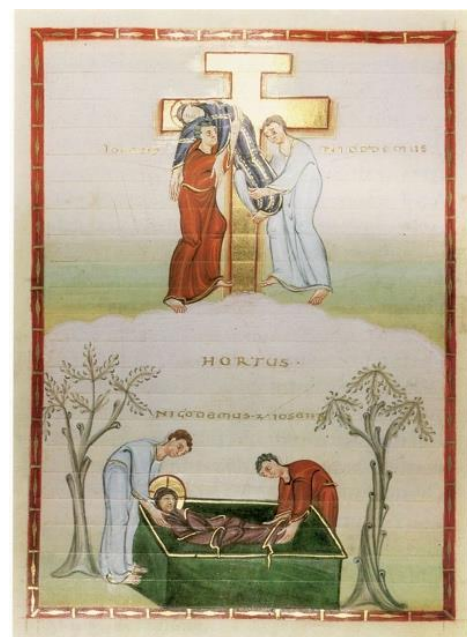
Ez év márciusa óta már Európában is terjed a Covid19 elnevezésű vírus, amely leállította normális életvitelünket. Emberek százmillióinak otthonukban, egymástól elkülönülve kell megakadályozniuk a pandémia exponenciálisan növekvő terjedését. Tehetetlenül és aggódva hallgatjuk a hírekben a halálesetek növekvő számát. A második világháború óta nem volt ilyen krízis a világban. Az háború után született generációtól kezdve senki sem élt át ilyen életbevágó egészségügyi és gazdasági katasztrófát, aminek a végét még senki sem látja.

Ez az általános szorongás, az elhunyt családtagjaikat sirató emberek sokasága és a kiszolgáltatottság érzése együttesen nyomták rá bélyegjüket világszerte az idei nagyhétre és a húsvéti ünnepre. Ezért e cikkemben Jézus halálának, valamint édesanyja kínjainak képzőművészeti ábrázolását szeretném bemutatni. Most mindnyájan jobban átérezzük nagypéntek szívszaggató történetét, amikor a résztvevők közül még senki sem látta a kiutat vagy reménykedhetett volna a közelgő feltámadásban.

Ezzel a rövid művészettörténeti kirándulással ismét a kedves Olvasó megfigyelőképességét szeretném mobilizálni, a műalkotások vizuálisan kifejezhető üzeneteit bemutatni és azokat összehasonlításban méltatni. Megjegyzem, hogy a vallási tartalmú képek és szobrok feladata a reformátor Luther véleménye szerint is az, hogy tanítsák az embereket az evangélium szövegeit megérteni, tegyenek tanúságot annak tanításairól és a Szentírásról való emlékezőt szolgálják.

A passió épületes szándékkal való ábrázolásaival már a középkor óta találkozunk templomaink falfestményein, szárnyasoltárain, nagybőjti leplein. (Ilyen például a Gurk-i dómban levő, óriási „Fastentuch” 1458-ból.) Ezeken az evangéliumban leírt nagyheti eseményeket, egymást követő jelenetben szokták ábrázolni. Krisztus kálváriája, kereszten való halála, temetése és feltámadása részletes képi elmesélésben és minden stílusban megtalálhatóak az évszázadok folyamán. E témakörhöz tartozó alkotások megszámlálhatatlan variációját őrzik templomok és múzeumok, amelyek közül egy csoportot szeretnék itt bemutatni.

Kezdem tehát az „elején”. Már a 9. század óta ábrázolták Krisztus holttestének levételét a keresztfáról és sírba tételét. Jézus mellett mindkét jelenetben csupán két szereplő volt látható: arimátiai József és János apostol. A lényegre törő, három alakos illusztrációk,

Egbert Kódex, 980-990, Reichenau (Bodensee)

a bibliai szöveg történéseit voltak hivatottak szűken bemutatni, részletek és érzelmek ábrázolása nélkül. Példa erre az Egbert Kódex egyik festett oldala.

A 14. századtól kezdve már a liturgiában, az ikonográfiában, a legendákban és a szakrális folklórban egyaránt megjelent és mindjárt különleges helyet foglalt el a *mater dolorosa*, azaz a Fájdalmas Anya alakja. Ezért szeretném itt megemlíteni a magyar versköltészet első emlékét is, az Ómagyar Mária-siralmat (1300 körül), amelyben a szenvedéstörténet azon pillanatát írja meg az ismeretlen költő, amikor Jézus már halottan függ a keresztfán és annak tövénél a Fájdalmas Anya kesereg. A verssorok ritmikus szövegét, egy korabeli színjátékszerű előadás közben énekelhették el. Utolsó versszaka mai magyar nyelven így hangzik:

Ismeretlen festő, Siena, 14. század

*„Kegyelmezzetek fiamnak,
nem kell kegyelem magamnak!
Avagy halál kínjával,
anyát édes fiával
vele együtt öljétek!”*

A Fájdalmas Anya-ábrázolás hagyományának mély gyökerei vannak a középkor óta, annak ellenére, hogy az evangéliumban erről a jelenetről nem találunk részletes leírást. Az úgynevezett apokrif (nem a kánonhoz tartozó) írásokban említik Mária szerepét a keresztlevételtkor. Egy kora gótikus, a bizánci ikonok stílusát még magában hordó olasz festmény Siénából erre egy példa: Mária a keresztfá alatt tartja ölében halott fiát. A tragikus esemény itt is csak két személyre van összpontosítva.

A késő gótikában már egyre drámaibb módon festették meg Krisztus kálváriáját. A keresztről való levételnél közreműködő alakok száma is kiegészült Mária Magdolnával, Nikodémussal és a siratóasszonyokkal. Ennek a jelenetnek egyik igen művészi ábrázolását a németalföldi Roger van der Weyden 1435 és 1440 között festett oltárképén láthatjuk. A művész egy fából készült oltárszekrényben lejátszódó eseményt fest meg, amiben a hagyományos szárnyasoltárokból felállított faszobrok helyett, mondhatni „hús-vér” embereket ábrázol. Úgy is mondhatnám, hogy hatásukban életre kelti a szereplőket.

A Jézus holttestének hullámszerű vonalvezetésével párhuzamosan földre omló Mária-alak igen beszédesen szemlélteti a Fájdalmas Anya elviselhetetlen szenvedését. A kép szélein látható két siratóasszony könnyei és testtartása is valós érzelmeket közvetítenek. A ruhák dekoratív redőzése és színvilága nem csak a németalföldi festészet korabeli stílusára jellemző, de jelzés értékük is van. Máriát mindig azúr-kék, János apostolt piros ruhában ábrázolták.

Roger van der Weyden, Prado, Madrid

A Pradoban levő oltárkép az alábbi két Mária-szoborral együtt az áhítatos szemlélő érzelmeire kívánt hatni. Alkotóik az esztétikai szempontok figyelembevételével egyre érzékletesebben láttatják a boldog Madonnát vagy Mária kábult fájdalmát és megtörtségét.

Madonna 1450 körül (déli német)

Pietà 1500 körül (déli német)

E két késő-gótikus szobor Mária alakját két ellentétes élethelyzetben mutatja be egyszülött Fiával. (Mindkét műalkotás a német eredetű, úgynevezett *Andachtsbild* kategóriába tartozik, egy képcsoporthoz, amely előtt a hívő áhítattal elmélkedhetett a megváltás-történetéről.)

Pietro Perugino, Pietà 1493-94 (Uffizi, Firenze)

Az egyik szobor a kisdéd Jézust ölében tartó Madonnát, a másik a már halott Krisztus testét ölében tartó *mater dolorosa*t ábrázolja. Egy anyát, akinek öröme és bánatát a szobrok láttán minden ember rögtön átérezni képes. Jézus meztelen testét mindkét esetben Mária lábait elfedő, bő anyagredőkre helyezték el. Érdeemes megfigyelni, hogy az alakok mérete és aránya, hogyan viszonyulnak egymáshoz.

A gyászoló anya és a felnőtt, 30 év körüli fia méreteinek aránya láthatóan még az olasz reneszánsz kompozíciók megalkotóinak is nagy kihívást jelentett. Pietro Perugino mester (1446-1523) (Raffaello tanára!) oltárképén Jézus kinyújtott holttestét három személynek kell tartania. Mondhatni, hogy János, Mária és Mária

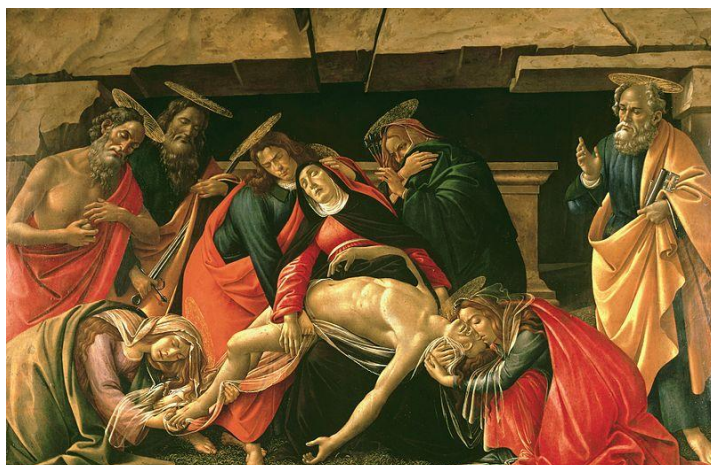
Magdolna között oszlik meg a teher. Krisztus alakja, majdnem teljes szélességében foglalja el a kép alsó harmadát. A festményen látható árkádsorban elhelyezett alakok szimmetrikus merevségéhez képest Sandro Botticelli (1445-1510) képének drámaisága igen szembevetendő. Annak ellenére, hogy egy időben született mindkét alkotás, két teljesen eltérő stílust képviselnek.

Perugino oltárképe még egy statikus, mozgások nélküli és kevés emócióval bíró ábrázolásmódot követ. Botticelli viszont a jelenetet az idealizált templomhajóból, a temetkezés valós helyszínére, a sziklasír elé teszi át. A Krisztus skurcba (rövidülésben) festett holttestét öt szereplő veszi körül nagy, pátoszos mozdulatokkal. Őket további három alak keretezi: Keresztelő János, András és Péter apostol. A fájdalmában ájult Mária ölében elhelyezett Jézus leomló testét János apostol, fejét Mária Magdolna, és lábát egy siratóasszony tartják kezükben. Az alakok dinamikus testtartásai és Krisztus testének megtört vonalai igazi drámaiságot adnak a képi kompozíciónak.

A Római Pietà név hallatán rögtön Michelangelo műve jelenik meg lelki szemeink előtt. Rómában, a Szent Péter bazilika jobb hajójában felállított alkotást, feltehetően minden keresztény ember ismeri. A csodálatos szoborról számtalan tanulmány született ezidáig. Kimerítő elemzést ezért itt nem szándékozom írni, csupán személyes benyomásomat és meglátásomat közölném olvasóimmal.

Az ifjú, 22-25 éves (!) Michelangelo egy francia bíboros megrendelésére készítette ezt a „világcsodát” 1497-1499 között. Ennek a fellengzős kifejezésnek jogosultságát akkor érezhetjük legjobban, ha a művet az imént bemutatott, kortársbeli Pietà ábrázolásokkal hasonlítjuk össze. Érdeemes türelmesen megvizsgálni, hogy milyen közös vonások fedezhetők fel a művekben és miben különböznek egymástól. A művészi zsenialitás különböző módon nyilvánul meg az alkotások részleteiben.

Véleményem szerint egyedül Michelangelonak sikerült egy hagyományos Madonna Gyermekkel és a *mater dolorosa* kettős alakjait egyetlen tökéletes kompozícióba összeolvasztania anélkül, hogy azok méretbeli aránytalansága feltűnne vagy zavarólag hatna. A halott Jézus testét gyermekként ölében tartó örökifjú „Szűzanya” egy már-

Sandro Botticelli, 1490-95 Alte Pinakothek (München)

Pietà 1498-99, Michelangelo Buonarroti

ványba vésett vízió, ami nem a valóságot, hanem a szenvedéstörténet egyik legszentebb és legmeghatóbb pillanatát őrzi meg számunkra. Michelangelo Máriája csendes megadásban és alázatban látható. Arca szelíd nyugalma ellentétben áll ruhájának erőteljes redőzetével. Fölfele nyitott bal kezével mintha azt jelezné: „Íme az Isten Báránya....”.

Páll Csilla, művészettörténész, presbiter

BESZÁMOLÓ

MAGYAR ÖKUMENIKUS ISTENTISZTELET GRAZBAN

„Nem mindennapi emberséget tanúsítottak irántunk“ (ApCsel 28,2)

A Krisztus-hívők minden év januárjában az ökumenikus imahét alkalmából az egész világon közös istentiszteletre gyűlnek össze.

2020. január 19-én vasárnap délután a grazi Kálváriahegyi templomban, a Grazban élő katolikus és protestáns hívők ünnepeltek együtt. Az ökumenikus istentiszteletet az idei házigazda, a magyar katolikus közösség lelkésze Molnár Ottó, valamint az Ausztria Magyar Evangélikus Gyülekezet lelkésze Wagner Szilárd és Szeitl Zita lektor vezették.

Az idei imahét forrásanyagát a máltai keresztények állították össze. Pál apostol hajójával Kr. u. 60-ban ért Málta partjaira. Erről a mozgalmas és viszontagságos tengeri utazásról az Apostolok Cselekedetei utolsó két fejezetében olvashatunk. Az idei imahét és egyben a prédikáció mottója e könyv verse *„Nem mindennapi emberséget tanúsítottak irántunk“* (ApCsel 28,2) volt, mely arra a vendégszeretetre összpontosít, amelyet anno a máltai szigetlakók a hajótörést szenvedők iránt nem mindennapi módon tanúsítottak.

E bibliai történet méltán párhuzamba hozható jelenünkkel. Korunk egyik legaktuálisabb témája a népvándorlás, a menekültek elhelyezésének ügye, nem csak Európában, hanem világszerte. A befogadást és az elfogadást mi magyarok is – mint Ausztriában élő magyar kisebbség – nap mint nap átélhetjük.

Az igehirdetés egyik szép gondolatát megragadva zárom soraimat: *„Az év során mindvégig legyen meg bennünk az a szeretet és tisztelet, amelyet ma a keresztény egységért imádkozva egymás iránt tanúsítottunk!“*

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik az istentisztelet utáni agapéhoz finomságokkal és vendégszeretettel hozzájárultak.

Litscher-Nagy Zsuzsanna

Impressum

Medieninhaber und Herausgeber:

Presbyterium der

Ungarischen Evangelischen Gemeinde A.B. in Österreich

A-1060 Wien, Capistrangasse 2/15

Tel. +43 650 58 777 12, E-mail: maegy.austria@gmail.com

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

Erscheinungsort: Wien

Verlagspostamt: A-1060 Wien

Zul.Nr.: GZ 02Z031072 M

Richtung der Zeitung: Informationen über die
Tätigkeiten und Veranstaltungen in der Pfarrgemeinde

Redaktion: Pfarrer Szilárd Wagner

Bankverbindung: Bank Austria, A-1011 Wien, Schottengasse 6.

IBAN: AT701100000290419100; **SWIFT (BIC):** BKAUATWW

A 2020. év igéje

„Hiszek, segíts a hitetlenségemen!”

(Márk evangéliuma 9,24.)

MINDEN KEDVES OLVASÓNKNAK

SZERETETTEL KÍVÁNUNK

ISTEN ÁLDÁSÁBÓL MERÍTETT ERŐT ÉS

TALÁLÉKONYSÁGOT AZ ÚJ HELYZET KIHÍVÁSAIHOZ!

